

Nr. 148 - 24. årgang
April 2025

Strandgårdsbladet

home *fritid*

Sol, strand, salg og vand

Klik ind på home.dk/fritid og se, hvorfor home er den bedste til at sælge dit fritidshus

HOLBÆK

Michael H.Jørgensen a/s
Statsaut ejendomsmægler & valuarer, MDE
Labæk 13, 4300 Holbæk
holbaek@home.dk

T lf. 59 43 59 59

www.home.dk

home

vi vil være din foretrukne ejendomsmægler

EJENDOMSMÆGLERKÅDE FOR DANSKE BANKKONCERNEN

Nyt fra Bestyrelsen

Generalforsamling

Generalforsamlingen er i år fastlagt til **LØRDAG d. 26. APRIL KL. 10** og finder – som sidste år – sted i Huset på Næsset, Udbyvej 52, 4300 Holbæk. *Det er lige overfor Brugsen i Udby.*

Nye medlemmer til bestyrelsen

Bestyrelsens formand gennem de seneste 4 år, Allan Dalgaard, har valgt at træde ud af bestyrelsen i forbindelse med generalforsamlingen, først og fremmest pga. et stort arbejdspress på den private front. Så foreningen skal finde en ny formand, og alle medlemmer m/k bedes grundigt overveje, om det ikke kunne være noget for dem.

Også bestyrelsens næstformand, Kennet Jørgensen, har valgt at træde tilbage ved generalforsamlingen, så også til denne post skal der vælges en afløser. Bestyrelsen fordeler typisk de forskellige arbejdsopgaver mellem sig ved det første bestyrelsesmøde efter generalforsamlingen. Såvel den nuværende kasserer, Jonatan Møller Sousa, som sekretær og broformand Michael Clausen fortsætter i deres nuværende positioner. Også bestyrelsesmedlem Helle Quist fortsætter.

Opsætning af badebroen

Der er endnu ikke fastlagt et årshjul for resten af 2025, for det tilkommer den nye bestyrelse efter generalforsamlingen.

Dog ligger en enkelt aktivitet fast, nemlig at badebroen vil blive sat op **SØNDAG d. 27. APRIL** med start kl. 9.30, dvs. allerede dagen efter generalforsamlingen. Alle de faste brobisser vil som sædvanligt blive indkaldt via e-mail, og glædeligt nok har nye beboere også allerede meldt sig til at deltage. Men skulle der være andre af foreningens medlemmer, der har lyst til at deltage, kan man e-maile broformanden på michael.c@strandgaarden-tusenæs.dk. Er man ny i bebyggelsen, er det en fin måde at møde sine naboer. - Og så er der jo lige den lækre frokost, foreningen diskere op med bagefter.

Stamveje og vejdræn

Bestyrelsen har arbejdet meget med problemer omkring stamvejene. Senest er der indhentet tilbud fra en entreprenør på afretning af vejene, så vandet løber bedre af samt forstærkning af hjørnerne. Desværre blev det så dyrt, at det stort set ville tømme vores vej- og drænfond, så bestyrelsen besluttede ikke at udnytte tilbuddet.

Forsiden: Meget beskedent udsnit af den 3½ kmk lange bymur om Visby, Gotland. Tårnene kan være op til 12 m høje.

Ny flagmester

Vi søgte allerede i sidste nummer af bladet en ny flagmester til at afløse Peter Brøns. Der har dog desværre ikke meldt sig nogen ”ansøger” endnu. Det vil godt nok være rigtig kedeligt, hvis vi ikke længere flager i bebyggelsen, når der er anledning til det, så bestyrelsen vil gerne opfordre alle – og gerne en af være faste beboere – til at melde sig til at tage tjansen.

Privat indlæg fra Michael Clausen

Anemonetid

For et par år siden stoppede min hustru og jeg en tidlig aprildag kort ind ved ishuset på østre side af Munkholmbroen for at strække benene. Vi tog stien mod nord ind bag ishuset, hvor der ligger en smal bræmme af skov på skråningen op til markerne over fjorden.

Vel omkring 100 meter inde ad stien fandt vi det mest fantastiske flor af alle tre slags anemoner – de blå, de hvide og de gule. De blå er ikke rigtig sjældne, men man finder normalt ikke mere end et par stykker – her stod de i tusindvis. Ikke som et blåt blomstertæppe, men spredt ud i hele skovbunden. Det var rigtig smukt og usædvanligt.

Den hvide anemone kender alle, mens den gule ofte er ukendt. Det er egentlig mærkeligt, for helt sjældent er den ikke, men den kommer frem samtidig med planten vorterod, som har præcis samme gule farve, så rigtig mange lægger ikke mærke til, at nogle af de gule blomster i skovbunden faktisk er anemoner. Hermed en opfordring til alle til at gå turen ind i skoven nede ved Munkholm-

broen. Det er lige nu, det sker – de blå anemoner er ved at være på det sidste, men der vil være masser af de hvide og gule.

Så smukt står de.”

Plæneklipperservice.dk

v/ Torben Gundersen

Landevejen 83, 4532 Gislinge

Salg, service og reparationer af have-park maskiner

Service af almindelig plæneklipper:

Motorolie, tændrør, luftfilter skiftes, slibning af kniv, motor justeres.

Priser fra 500 kr. inkl. moms

*

TILBUD

Service af almindelig havetraktor:

Motorolie, tændrør, luftfilter skiftes, slibning af knive, remme efterses, dæktryk kontrolleres.

Priser fra 1.295 kr. inkl. moms

*

Vi sælger og servicerer have-park maskiner og reservedele til:

Stiga, Texas, Partner, McCulloch, Flymo,
Briggs & Stratton, Efco, Honda, Tecumseh, Alko, Ginge,
Stihl, Husqvarna, Jonsered,
Variant trailere, m.fl.

Ring eller kig forbi for et uforpligtende tilbud.

Tlf. 28 15 65 25

Plæneklipperservice.dk * www.plæneklipperservice.dk

Fra Vitas køkken

Nu er det snart påske, og dermed er det tid for en af danskernes foretrukne højtidsbeskæftigelser: Frokosterne.

Hvis der mangler lidt inspiration, kan nedenstående opskrift måske komme i betragtning. Opskriften stammer fra *'Maden i mit liv'*.

Rejesalat med mango og chili

5 spsk. creme fraiche
1 spsk. mayonnaise
3 spsk. sød chilisaucе
250 g rejer
1 bdt. forårsløg (skåret i tynde ringe)
1 mango (skrællet og skåret i tern)
1 nip chilipulver
salt og peber

Sådan gør du

Rør dressingen sammen og smag den til med salt og peber.

Vend rejer, forårsløg og mangotern i dressingen, men hold lidt tilbage til pynt.

Anret rejesalaten på et fad eller i en skål og pynt med de tiloversblevne rejer, forårsløg og mangotern. Pynt evt. med et drys chili og server med lækkert brød til.

NOTER: Husk at smage til, så retten kommer til at smage efter dine smagsløg. Chili og mango og rejer klæder i den grad hinanden, men smag og behag er bestemt forskelligt, ikke mindst hvad angår chili. Jeg plejer f.eks. både at putte et nip chilipulver i både dressingen og som pynt.

Man kan sagtens lave salaten i lidt god tid og lade den trække på køl inden servering. Dog bør man vente til servering med at drysse rejer, forårsløg og mangotern på toppen af salaten, da den har godt af at blive rørt igennem lige inden servering, hvis den har stået på køl.

God fornøjelse!

TJ Tømrrerservice

(kun et stenkast fra Strandgården, lige ved Audebo dæmningen)

Vi har stor erfaring indenfor:
Tagrenovering / Vinduesudskiftning
Enfamiliehuse / sommerhuse
Forsikringskader

*Vi er et kvalitetsbevidst tømmer og snedkerfirma, v./
Tømrrermester Tommy Woxholt, og Tømrrermester Jørn Løvenhorst.*

TJ Tømrrerservice

Audebo Skolevej 14 - 4300 Holbæk

www.toemrrerservice.dk * tj@toemrrerservice.dk

Tommy 2162 3130

Jørn 2025 6436

Ring til os

og få en snak om dine planer, og en fast pris på dit byggeprojekt

Christian & Co.: Nord for Alperne

Prolog

Da *Christian I.* i 1474 var på vej mod Rom, havde han været dansk-norsk konge i 25 år (1448/49-74). Så man kunne tænke sig, at han undervejs ind i mellem havde reflekteret over dette kvarte sekel. Om han gjorde det, er der ingen der ved, men der var hvert fald mere end rigeligt at tænke på. Der var sket meget i Norden og Nordtyskland, siden *Valdemar Atterdags* død på Gurre i 1375.

I 1375 var Valdemar i Slesvig (Sønderjylland) for sørge for orden hernede, dvs. primært tugte de holstenske grever. I eftersommeren drog han til Sjælland, fordi han følte sig syg. Han søgte hjem til favoritborgen Gurre i Nordsjælland. Valdemar var tæt på en løsning, da han rejste hjem, så hans død betød, at han efterfølger arvede problemet. Det sloges Margrete med, da hun døde af pest på sit skib på Flensborg Fjord 28.10. 1412.

Da Valdemar døde, ventede en fornem delegation fra *Lübeck* udenfor sygestuen i håb om et personligt møde med ham, så vigtige afgørelser kunne træffes. Det var drosten (kongens stedfortræder) *Henning Podebusk*, der havde taget delegationen med fra Skåne. Da han havde været inde hos kongen og kom ud igen forklarede han dem, at kongen var så syg, at ingen turde love, at han levede længe nok til et møde. ej. At det var meget alvorligt fremgik af, at der ud over Podebusk var andre høje danske herrer tilstede. Bl.a. rigets to fornemste gejstlige, ærkebispen og roskildebispen, der også var rigets kansler og leder af landets rigeste stift. De verdslige hørte til rigsrådet absolutte top. Ligesom hanseaterne havde sendt deres bedste folk, så havde danskerne samlet deres bedste. Det drejede sig også om meget vigtige sager: de fem vigtige rigsborge i Skåne, som hanseaterne, rådede over fra 1370 til 1385. Ifølge *Stralsundfrenden* (1370). Dvs. indtægterne. Det var dog lykkedes for Podebusk at blive borgenes administrator. Et job han udførte med stor finesse, så kongen fik mere ud af det end Lübeck & Co., der efter afleveringen fandt ud af, at de end ikke havde fået deres udgifter ved besættelsen dækket. Podebusk fik vist også sit administratorjob godt betalt.

Delegationen håbede stærkt på, at kongens tilstand bedredes og helst hurtigt. Der var ikke udpeget nogen tronfølger, og hanseaterne vidste meget vel, at der kunne gå lang tid før en ny konge var på plads. Og forhandlingerne fortsatte. De skulle jo besidde dem i endnu ti år. Det var just heller ikke til at vide, hvor forhandlingsvenlig den nye konge var. Han skulle helst ikke være så snedig og kontrær, som Valdemar som oftest var.

Der er – en teoretisk – mulighed for, at Podebusk og hanseaterne, da de mødtes på Gurre har drøftet sagen, og at det lykkedes for Podebusk at overtale hanseaterne til intet at foretage sig. Negligere Rævens forsøg. Det var det bedste, de kunne gøre – iflg. Podebusk. På dette tidspunkt vidste Podebusk næppe noget om Margretes planer. Men med sit kendskab til hele det politiske spil og aktørerne har han nok tage så mange muligheder i betragtning som muligt. Lübeck-folkene har vel også givet udtryk for deres ulyst til at se endnu en mecklenburger på en nordisk trone. Hanseaterne har ikke haft behov for at kende kongens løfte til Ingeborg, men det vidste nok til at vide, at der var to kandidater til kronen, Albrecht, der stod nærmest, fordi hans mor var ti år ældre end modkandidaten Olufs mor. I hvert fald døde Valdemar Atterdag den dag. 24.10. 1375, 55 år gammel. Tilsyneladende uden af udpege en efterfølger. Også typisk for Valdemar.

Sildefiskeriet ved Skanør i middelalderen. Om efteråret et kæmpestort internationalt marked, også for andet end sild. Den danske konges vigtigste særindtægt og for de vendiske hansestæder en utrolig vigtig ”butik og mødested. I 1370-85 havde Lübeck og andre hansestæder markedet som sikkerhedspant. Evewntyret varede til ca. 1450.

NjEL-SERVICE

EL-INSTALLATIONER TELE/DATA INSTALLATIONER

aut. El-installatør Niels Jørgensen

Vestergårdsvej 66, 4300 Holbæk Tlf. 59 46 15 04

www.nj-el.dk

nj@nj-el.dk

NJ El-service, den lokale el-installatør,

din garanti for en sikker forbindelse!

Kampen om tronen

“... hvis Vi fratræder eller dør uden mandlig arving ... da skal ingen efter Vor død have Danmarks rige og besidde det som konge med al kongelig ret undtagen hertug Henriks søn med Vor ældste datter Ingeborg (1347-70, gift 1361 med)” Henrik - med tilnavnet *Bøddlen* – (1337-1383. Hertug af Mecklenburg-Schwerin 1379-83) Han fik sit tilnavn, fordi han havde en svaghed for personligt at lægge strikken om halsen på de skurke, han lod indfange, og det drejede sig om en del. Dette løfte afgav Valdemar Atterdag 30. oktober 1371, da han sluttede separat fred med Mecklenburg efter den store *Hansekrig* fra 1367-70. Typisk for Valdemar beseglede han aftalen med sit *lille* segl. Det store havde han ladet blive hjemme, så kunne Pødbusk bruge det på kongens vegne og det var det store, der var for alvor gjaldt. Det lille bandt ikke på samme måde. Og en mand som Valdemar skulle helst ”bindes på hænder og fødder” – i overført forstand. Derfor skete det ofte, at en modpart enten krævede det store stempel brugt, eller at rigsrådet medbeseglede. Om Rigsrådet fik denne aftale forelagt vides ikke. Det skete sandsynligvis ikke. Det betød nu heller ikke så meget. Der var to omstændigheder, som kongen havde ”glemt”. Måske for ham meget belejligt i netop den situation. Den slags var ham ikke uvant. I øvrigt var udenrigspolitikken stort set kongens gebet, med mindre de krævede skatteforhøjelser hjemme for dens gennemførelse. Dem skulle Rigsrådet bekræfte.

Den ene ”omstændighed” var, at Danmark var et valgrige, hvad der kunne være undskyldeligt at glemme, fordi det var så sjældent, at det skete. Valdemar Atterdags kongevalg var unikt, fordi det var ”nogen udefra” (hansestæderne, med Lübeck i spidsen), der satte ham på tronen. Han skulle strengt taget – på hansestædernes vegne – gøre fallitboet Danmark solvent. Stæderne tabte for mange penge og fik for mange praktiske og økonomiske problemer pga. de kaotiske forhold, der herskede i riget fra 1332-1340.

Rigsrådsmedlemmerne vidste selvfølgelig godt, at det var Rigsrådet, der bestemte hvem, der skulle være dansk konge. Det var jo Rådet, der valgte ham. De efterfølgende hyldninger på landstingene var nærmest formaliteter. (”For god ordens skyld”.)

Prins Oluf og Margretes rolle i sagen

.Margrete var i hvert fald med sin femårige søn Oluf i Danmark 10. november 1375. Der kendes et på sin vis ”gådefuldt” gavebrev, udstedt i Kalundborg denne dag af *Margrete* (Valdemarsdatter) til en *Peder Jensen*, som hun omtaler som sin klerk (*clericus*) og i øvrigt som kannik (*canicus*) i Roskilde, på: ”alt Vort gods i Ubby (nord for Tissø) med agre, græsland, skove og fiskedamme, vådt og tørt”. Det er første gang Peder Jensen optræder i kilderne – de bevarede forstås – og der kendes ingen oplysninger om, hvorfor han fik gaven. I øvrigt heller ikke om, hvordan Margrete kunne tillade sig at råde over konge-

En meget "sigende" tegning af de to Albrechter, far (th.) og søn fra "Die Mecklenburgische Reimchronik" fra 1378. Den værdige, grånende far med hertughat og hermelinskappe bærer i venstre hånd sine besiddelsers mærker: Mecklenburgs kronede tyrehoved, Rostocks grif og Schwerins rødgyldne vimpel. Med sin højre hånd har han fast tag i sin kongelige søns svenske fane med de tre kroner. Der er ingen tvivl om hvem, der er den dominerende af de to. Junior virker nærmest underkuet – og var det sikkert også.

kongeligt gods. Det var tilsyneladende inddraget/eksproprieret af Valdemar nogle år tidligere, da han med list og vold tog en del gods tilbage, som han mente var kommet uretmæssigt i andres besiddelse. Margrete havde absolut ingen lovlig hjemmel til slige dispositioner. 10.11. 1375 var det danske rige kongeløst. Godset tilhørte Valdemars bo, og det ville normalt tilfalde hans efterfølger, når en sådan var fundet.

Oluf og Rigsrådet

Der var tre vigtige personer i Rigsrådet, hvis hjælp Margrete måtte sikre sig. Den ene var selvfølgelig Podebusk, som var en helt sikker støtte pga. hans langvarige og tætte forhold til kong Valdemar. Han havde ydet Valdemar (og Danmark) store og fortjenstfulde tjenester gennem 25 år, men var da også blevet ganske godt belønnet med såvel gods som titler. Podebusk havde taget lederskabet i Rigsrådet, men det var næppe noget, der voldte store problemer, for ærkebisp i Lund, *Niels Jensen* (Bild) (ærkebisp 1361-79) syntes ikke at være en mand, der befandt sig vel i det poliske spil med alle dets rænker og gruppedannelser. Han er nu mest kendt for at være den, der opsatte korstolene i Lunds Domkirke. Han havde i øvrigt en fortid som kannik i Roskilde. Her har han utvivlsomt mødt et andet vigtigt rådsmedlem *Niels Jakobsen Ulfeldt*, der var roskildebisp fra 1368-95 og samtidig rigets kansler. Han hørte til Hvideslægten – hans tiptipoldefar var Esbern Snare. Den tredje var marsken *Evert Molkte*, der ligesom Podebusk kom fra Rügen. En slægt der med tiden gjorde sig mere gældende en podebuskerne. Hr. Evert meldte sig også under Margretes faner – vist ikke helt ubekymret.

De tre udgjorde naturligvis ikke rigsrådet, men hørte i kraft af deres embeder og deres forhold til kong Valdemar til de ledende – det var et magtfuldt triumvirat, der bestod af drost, kansler og marsk. *Gældkeren* i Skåne, *Tue Galen*, meldte sig også som støtte, men om det var helhjertet er svært at sige. I begyndelsen af 1380'erne gik han over til mecklenburgerne. Margrete fyrede ham straks og nedlagde embedet – som hun i øvrigt også gjorde ved de andre embeder, da de her nævnte indehavere døde. Men det endte altså med, at Rigsrådet 3. maj 1376 valgte Oluf til konge. Han blev kronet i maj 1276. Dermed havde Margrete i praksis magten i Danmark. Hun forlenede Podebusk med Holbæk Slot. Før Podebusk fik Holbæk, blev den norske prinsesse *Ingeborg* (1301-61), datter af Håkon 5., 1330 efter et såre omtumlet liv hertuginde af Holbæk. Det var hun til 1343, da Valdemar Atterdag fjernede hende og gav det til hendes sønner med den danske lykkeridder *Knud Porse*. Med sin første mand, den svenske hertug Erik Birgersøn, fik hun sønnen *Magnus*, der som treårig blev konge af Norge og Sverige, og senere far til *Håkon 6.*, Margretes mand, Olufs far. Mere om ham i næste nr. (Der er to opsatser om Ingeborg i nr. 101-02.)

Mecklenburgernes kamp for Danmarks krone

Den drivende kraft i at få den unge *Albrecht* på den danske trone, var hertug *Albrecht II* el. d. *Æ*, eller ”den Store” (1318-1379). Han besad hertugdømmerne Mecklenburg og Schwerin, fra hhv. 1348-79 og 1357-79. Det sidste købte han ærligt og redeligt. Det var ham, som den hellige *Birgitta af Vadstena* kaldte for ”*Ræven*”. Da svenskerne omkr. 1363 var blevet så utilfredse med Margretes svigerfar kong *Magnus Smeks* styre, at de pressede ham ud, antog de i stedet Rævens søn, *Albrecht*, som svensk konge – stærkt ”inspireret” af Ræven, der måske også spillede en vis rolle i *Valdemars* udpegning af sønnesønnen *Albrecht jun.* som dansk tronfølger. Det var dog også sådan, at da *Ingeborg* var *Valdemars* ældste datter og der ingen søn var, stod hendes søn før *Oluf*. Da Ræven vejrede modstand mod sønnesønnen som ny dansk konge, gjorde han energiske forsøg på at gennemtrumfe sit ønske. Han mobiliserede dels kejser *Karl 4.*, og dels andre tyske fyrster, mens hans appel til hansestæderne stort set mislykkedes. De ønskede ikke, og det gjaldt især *Lübeck* og andre af de vendiske stæder, at to riger, der var i lommen på Ræven, skulle beherske begge sider af *Øresund*. *Lübeck* ejheller en virkelig stærk og meget tæt nabo. *Lübeck* lå på grænsen mellem *Holsten* og *Mecklenburg*. Især ikke med en så dynamisk og stridslysten nabo som Ræven.

Et mere officielt portræt af kong Albrecht af Sverige (1338-1364-89-1412), søn af hertug Albrecht II af Mecklenburg (Ræven) end det på side 11. Det stammer fra Albrechts sarkofag i cistercienserklosterkirken i Doberan (Mecklenburg). Her blev han og hans anden gemalinde Agnes af Braunschweig-Lüneburg (1396-1412), begravet, han i årene efter 1412, og hun efter sin død i 1430/34. Hendes fødselsår er ukendt. Hun blev gift tre gang, første gang i 1366. Ægteskabet var tilsyneladende barnløst, så hun kunne have været ganske ung i 1366. Hun fik en datter i andet ægteskab og en søn i det tredje. (Også mere om ham (og Margrete) i næste nummer. Det er en grum historie.)

Gotland (Gulland) med Visby

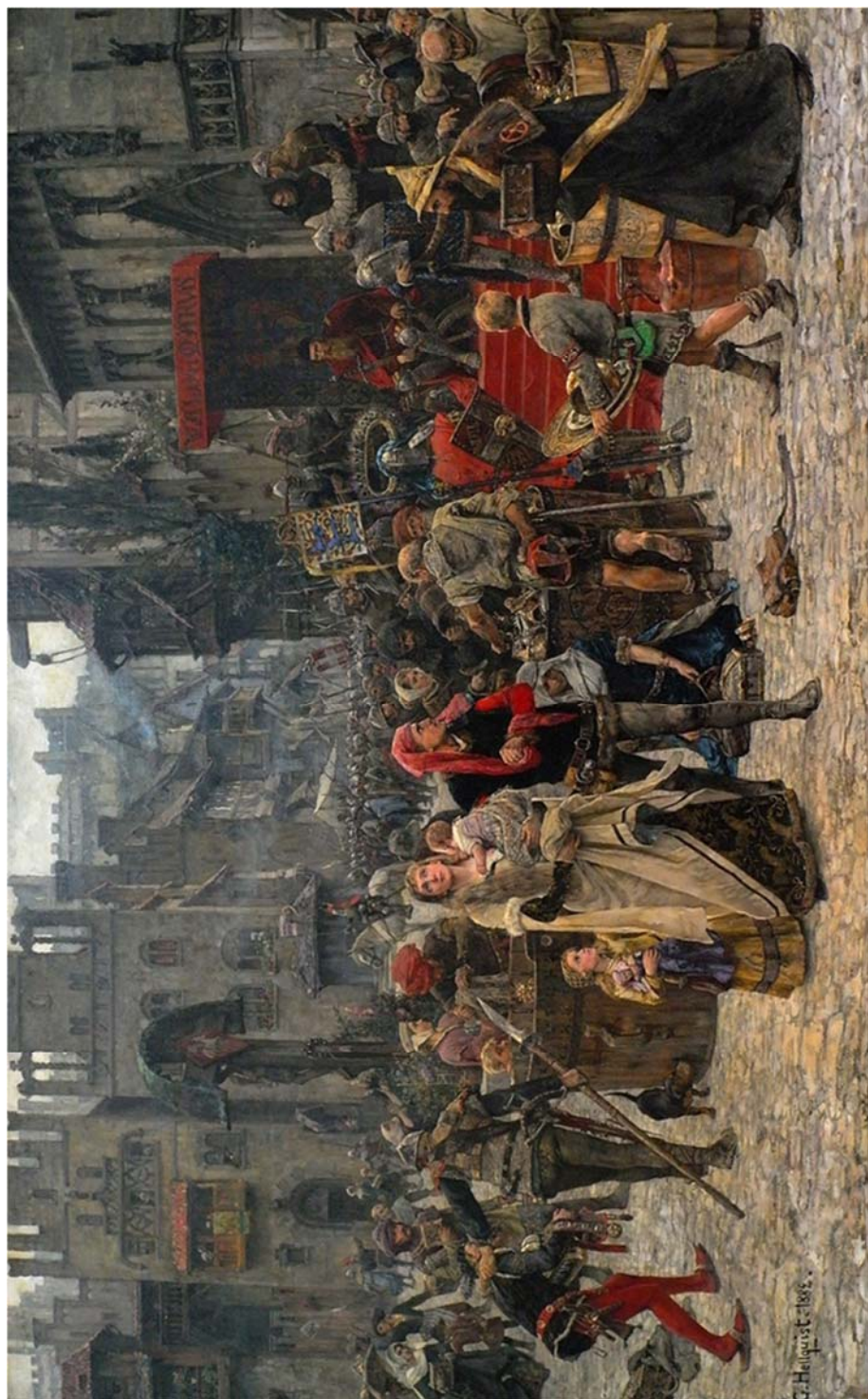
Til de danske problemer hørte Sverige og Østersøen samt Hansestæderne. Hvorfor de gjorde meget for at sikre sig besiddelsen af Gotland og især den rige by Visby. Svenskerne havde helt fra vikingetiden interesseret sig meget for de baltiske lande, og havde derfor overladt de britiske øer og Vesteuropa til de danske og norske vikinger. Danske vikinger havde, pga. venderstridighederne, hjemsogt Østersøens sydkyst fra den vestligste del og frem til Oderflodens munding ved Jumne ("Jomsborg"), men ikke længere østpå, før de begyndte på handelssejladserne til Novgorod og videre ned via flodsystemerne til Miklagard (Konstantinopel), men det var ikke erobnings- eller plyndringstogter, som de praktiserede vestpå. I Novgorod hentedes et par royale brude, Knud Lavards Ingeborg og hans halvbror Erik Emunes Malmfrid. Striden mellem pavekirken og den græske kirke satte en stopper for den trafik. Men ellers.

"Ruslandshandelen er den kilde, hvorfra al velstand flyder,"

sagde de hanseatiske købmænd. Ude i Østersøen, omtrent midtvejs mellem Sverige og Letland, ligger den i middelalderen stærkt omstridte og eftertragtede ø Gotland (3.184 km² - til sammenligning er Fyn 3.100). Øen var allerede før 1100-tallet tvedelt, forstået på den måde, at det meste af den var bondebefolkningens domæne, mens Visby var en særlig enklave, hvor især det tyske element bestemte det meste. Tyskerne var for det meste købmænd, der berejste hele Østersøområdet mellem Lübeck og Finske Bugt. Takket været dem blev Visby en af de vigtigste hansebyer. Men ikke helt så vigtig som Lübeck, der var hanseaternes kraftcenter. Denne position udnyttede lübeckerne til at sikre sig de bedste privilegier i de omgivende lande, samt Norge.

Det var i flere århundreder sådan, at den, der havde magten på Gotland, eller i hvert fald i hovedbyen Visby, beherskede Østersøen (op til Ålandsøerne og indgangen til Finske Bugt. Det var i praksis ensbetydende med kontrol af sejlruterne til de russiske områder, Novgorod især, der spillede en stor rolle for handelslivet i de nordtyske områder og Kanalområdet. Mange af de rejsende købmænd lagde undervejs til og fra den indre Østersø ind ved Skanør, i de uger, hvor et af de største markeder i Europa fandt sted – i september og oktober. Skånemarkedet kaldet i nyere tid. Her hentede den danske konge, når han kontrollerede markedet, sin største enkeltindtægt i flere hundrede år.

Th.: Carl Gustav Hellqvist (1851-1890) Valdemar Atterdag brandskatter Visby 1361 (udført 1882). Visby var godtnok en rig by, omgivet af en solid mur, og rummede også nogle fornemme huse, men næppe noget, der minder om dette utrolige byprospekt. Det ligner nærmest en scene til et fantasy-spil. For byens borgere var det grusom virkelighed. Det blev svenskerne en livssag at genvinde byen, der i øvrigt var en mere tysk hanseby end svensk. Det samme var Stockholm dengang. De fleste af indbyggerne var tyske.

G. Heigis 1886.

Dominium Mare Baltici – Magten i Østersøen

Da den internationale trafik øgedes i løbet af middelalderen, var det af stor praktisk betydning, at den danske konge beherskede alle tre ind- og udgange til Østersøen. Det var ikke blot noget, der berørte Østersølandene, men også Nederlandene, England og Skotland, senere udvidet med Rusland, især i Novgorods storhedstid. Rusland blev storleverandør af eftertragtet pelsværk fra dyrene i de enorme skovområder mod nord, og senere af den såkaldte ”*naval store*”: træ, ham, baj mv., som der var et stort behov for til opbygningen af de voksende handels- og krigsflåder i Kanalegnene. Herfra var der også stor efterspørgsel på korn til den voksende befolkning. Dette korn kom fra Polen og Ukraine, der indgik i storfyrstendømmet Polen-Litauen, der gik fra Østersøen til Sortehavet. Dog undtagen Krim, som krimtatarerne besad, snart som venner og snart som fjender – vekslende mellem Polen-Litauen og Rusland. Det gjorde kun hele sagen ekstrakompliceret, at Krim-tatarerne sorterede – i hvert fald officielt – under den tyrkiske sultan. (*Det er, som man kan gætte en lang, broget og meget indviklet historie, der varede indtil 1850’erne. Til den hørte også tyrkernes besiddelse af indsejlingen til Sortehavet. Her spillede englænderne i mange år også en vigtig rolle. De var imod, at den zar-russiske orlogsflåde fik lov til at sejle ud i Middelhavet, som englænderne stort set beherskede.*)

Værnegilder

I løbet af 1100-tallet omtales ”værnegilder” i forskellige danske tekster. Et værnegilde var til at begynde med en ”faglig” organisation af rejsende købmænd, der nok kunne trænge til forskellige former for hjælp og bistand i det fremmede – men også hjemme. Det gjaldt både mens de var i levende live, ved f.eks. sygdom, retssager og praktiske problemer med handel og vandel, og ved død og begravelse mv. For slet ikke at tale om sproglige problemer.

Kort efter 1100 omtales gilder for første gang på dansk område. Dels i Slesvig ældste byret og dels i overleveringen om *Knud Lavard* som Slesvig-gildets oldermann og patron. Knud var grænsejarl/hertug fra 1115 til han i 7.1. 1131 blev myrdet af fætterten og konkurrenten *Magnus Nielsen* i Haraldsted Skov nord for Ringsted. Hans placering i gildet tyder på, at det var en fornem og vigtig institution. Det understreges af det første sikre vidnesbyrd om et værnegilde er et kongebrev fra Valdemar (1.) den Store udstedt i antagelig 1177, i alle tilfælde efter Knuds kanonisation 25.6. 1170 ved den store kirkefest i Ringsted. Valdemar var Knuds eneste søn. Brevet afslører pludseligt og overraskende en rigsomfattende organisation af gilder og broderskaber ”i alle rigets stæder, hvor Skt. Knuds gilde fejres”, med Knud Lavards helgengrav i Ringsted som deres fælles kultiske og organisatoriske midtpunkt. Det fremgår også, at organisationen, der foruden som *gilde* og *broderskab* også benævnes *selskab* og *samfund* (*convivium, fraternitas, societas* og

GRØN ANLÆGSSERVICE

HESTIA

*Ny Hagestedvej 5 - 4532 Gislinge
Tlf. 59 46 06 07 / Mobil 40 98 06 10
e-mail: hestia@mail.dk – www.hestiais.dk*

Vi tilbyder en bred vifte af top-professionelle ydelser

Fliselægning og anlæg af stensætninger til bede eller støttemure

*

Anlæg af græsplæner og blomsterbede

*

Topdress og fjernelse af mos i græsplæner

*

Fræsning og grubning af haver

*

Træfældning og beskæring

*

Stubfræsning

*

Anlæg og vedligehold af havedamme

*

Miljøvenlig ukrudtsbekæmpelse i belægninger, plæner og bede

*

Skadedyrsbekæmpelse

*

Løbende vedligeholdelse af haver og parker

Reparation og service af person- og lastbiler

samt

- aircon-service
- diagnose-test
- reparation af
div. maskiner

**Vi skruer på alt
-bare det kan ryge
og larme**

HAGEDSTED ApS
AUTOVÆRKSTED
v/**A**.K. Pedersen

Præstebrovej 48c • 4532 Gislinge • telf. 59 46 05 85
post@hagedsted-auto.dk - www.hagedstedauto.dk

benævnes *selskab* og *samfund* (*convivium, fraternitas, societas* og *universitas*), omfatter søfarende købmænd, idet kongen lover gildebrødrene værn og beskyttelse samt bistand til at opbygge et hus for deres nyetablerede aflæggergilde på Gotland (= Visby). Til hvert gilde hørte en "gildeskrå" eller "gildevedtægt". Det var de retsregler, der styrede gildernes indre liv. Til større gilder hørte også en "gildeprovst", der varetog medlemmernes forbindelse med kirken. De rigere gilder havde deres eget alter i en lokal kirke, og dette alter skulle naturligvis være viet til *Skt. Knud Hertug* (*Sanctus Canutus Dux*). Gildevæsenet op-hørte herhjemme ved reformationen (1535), men fortsatte nogle steder sydpå.

Det slesvigske Knudsgildes segl, så der kan ikke være tvivl om, at rytteren skal forestille Knud Lavard i "fuldt feltmæssigt udstyr". Bølgerne må repræsentere Slien.

 **Konsulent
torben Viltoft**

PC - Hjælp

Til almindelige brugere * Til almindelige priser
Koster ikke mere end en almindelig håndværker

Jeg giver gerne tilbud, inden jeg går i gang

Er i lokalområdet og kan løse stort set ethvert PC problem

Tlf.: 28 68 35 65 * Mail: it@vilttoft.net

STRANDGÅRDSBLADET

Oplag: 125 eks.

Redaktion: Peter Brøns
Strandgården Øst 16
4300 Holbæk
Tlf. 6081 0543
E-mail: pb@brons.dk

Deadline nr. 149:26.5. 2025

Grundejerforeningen Strandgårdens bestyrelse:

Formand:	Allan Dalgaard	Strandgården Vest 18
Næstformand:	Kennet Jørgensen	Strandgården Øst 35
Kasserer:	Jonatan Møller Sousa	Strandgården Tværvej 8
Sekretær:	Michael Clausen	Strandgården Vest 38
Best. medlem:	Helle Quist	Strandgården Øst 66
Suppleant:	Louise Hinze	Strandgården Vest 18

GF's mail adresse: gf@strandgaarden-tusenaes.dk
GF's hjemmeside: www.strandgaarden-tusenaes.dk

Bankkonto: Danske Bank Reg.nr. 9570 – Konto nr. 0012629303

Storskrald

afhentes for første gang i år i uge 17. (22.-25. april)

Ønsker man at få afhentet sit storskrald og haveaffald, **skal** man tilmelde sig hos **fors.dk** – *således*: gå ind på *for.dk*' hjemmeside og vælg *Min forsyning*, derefter *Affald og genbrug* og videre til *Storskrald og haveaffald*. Her er der så et link til **MitID**, hvor man kan melde sig til. Herinde skal man oplyse hvor affaldet skal hentes. **Se mere på fors.dk's hjemmeside.**

Tilmeldingen skal ske senest onsdag 16. april.

Kun storskrald og haveaffald, der er tilmeldt, vil blive afhentet ! Det skal ordnes pænere end her vist